

ZIMÁNYI ÁRPÁD

V. RAISZ RÓZSA (1939–2024)

A kép forrása: <https://uni-eszterhazy.hu/magyar/v-raisz-rozsa-koszontese>

Életének 85. évében, 2024. október 20-án elhunyt V. Raisz Rózsa nyugalmazott főiskolai tanár, az Eszterházy Károly Főiskola (ma: Eszterházy Károly Katolikus Egyetem) Magyar Nyelvészeti Tanszékének egykori vezetője. Személye, neve eggyé forrt a tanszékkel, mivel első és egyetlen munkahelye – sőt: első diplomáját is adó alma matere – az egri intézmény. Magyar–történelem szakos végzettségével gyakornokként itt kezdte munkáját. Csakhamar következtek az egyetemi évek: az Eötvös Loránd Tudományegyetemen először magyar nyelv és irodalom, később pedig könyvtár szakon is oklevelet szerzett. Szintén az ELTE-hez kötődik a doktori cím elnyerése. Kandidátusi fokozatát 1987-ben szerezte a Mikszáth-novellák mondat- és szöveg szerkezeti formáinak stilisztikai vizsgálata című disszertációja alapján.

Oktatói-kutatói tevékenysége először főleg a leíró magyar nyelvtan részterületeit

foglalta magában, majd később specializálódott mondattani, szövegtani, stilisztikai és frazeológiai stúdiumokra. Oktatómunkáját magas szakmai felkészültséggel, mindig a legkorszerűbb tudományos háttérrel végezte. Igényesség, példamutató pontosság, következetesség, valamint a tudomány iránti alázat és elkötelezettség jellemezte. Széles körű humán műveltsége, tájékozottsága, olvasottsága jóval túllépett a nyelvészeti tantárgyak keretein. Már fiatal oktatóként is tekintélyt vívott ki magának a hallgatók előtt, ahogy azt jelen sorok szerzője – volt tanítványa, majd kollégája – is tanúsíthatja.

Tanszékvezetői megbízatását 1993-ban nyerte el. Munkásságának kiteljesedése ez az időszak. Két cikluson keresztül vitte tovább a közösség meglévő értékeit, és valósíthatta meg saját elképzeléseit. Vezetői kvalitásait magasabb szinten is kamatoztathatta: az 1990-es évek második felében a Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet igazgatója, a magyar szak szakfelelőse, valamint a kari struktúra kialakításának folyamatában a 13 tanszék magában foglaló Társadalomtudományi Fakultás vezetője. Az átalakulás, a megújulás és a továbblépés éveiben nagy léptékű tervek fogalmazódtak meg: az egyetemi szintű tanárképzés megindítása a főiskola keretein

belül. A vezetésével összeállított nyelvészeti akkreditációs dokumentumok alapján 2003-ban az egri tanszék ugyan elnyerte a hagyományos egyetemi képzés engedélyét, de a szak kiteljesedésének a kétszintű (BA-MA) képzés bevezetése hamarosan véget vetett.

Vezetői működése alatt V. Raisz Rózsa folytatta elődjének kezdeményezését: a Magyar Nyelvtudományi Társasággal közösen tovább vitte az anyanyelvoktatási napok kétévenként megrendezett sorozatát, amelyet az 1990-es években mindvégig az egri tanszék neve fémjelzett. A fáradságos szervezőmunka gyümölcse: a közoktatásból érkező 150-200 résztvevő, 60-80, néha még több előadó, valamint a mintaszerű és az évekkel később is sokak által keresett konferenciakötet. Az egyéves előkészítő munka, majd a kötet megjelenítése, szerkesztése szinte folyamatos tennivalót adott. Ugyancsak a nagy feladatok közé tartozott a Magyar Nyelvészek Kongresszusának egri lebonyolítása 1994-ben és a Kazinczy-verseny országos döntője 1996-ban. Hosszú időn keresztül rendezője volt az intézményi szintű Kazinczy-versenynek, és hallgatóinkat felkészítette az országos döntőre. Az egyetemek és főiskolák rangos megméréstén több mint egy tucatszor vehette át tanítványa a legjobbknak járó Kazinczy-érmet. Az országos versenyen többször vett részt a bírálóbizottság munkájában, tapasztalatait többek között az Egyetemi Fonetikai Füzetekben közölte. Támogatta a tanszék által évente megrendezett országos helyesírási versenyt. Újítként vezetői megbízatása idején bővült a rendezvény szakmai konferenciával, s vált a Nagy J. Béla nevét viselő Kárpát-medencei találkozóvá. Vezetői megbízatásainak lejártaival, 2002 után hét évig folytatta oktatói tevékenységét.

Publikációinak száma meghaladja a kétszázat, közülük több mint száz tanulmány, a többi egyéb közlemény (cikk, nyelvmuvelő írás, recenzió, előszó, alkalmi beszéd). Közülük az első 1961-ből származik, és Mikszáth szóláskincsével foglalkozik. A gyűjteményes köteteken, konferenciakiadványokon, főiskolai és egyetemi tudományos közleményeken kívül többek között publikált a Magyar Nyelv, a Magyar Nyelvőr, a Nyelvtudományi Értekezések, a Magyar Nyelvjárások, a Módszertani Közlemények, a Magyartanítás hasábjain. Közreműködött a nyolcvanas évek országos szintű, nyelvpedagógiai jellegű kutatásaiban, melyekhez ugyancsak kapcsolódtak tanulmányok. Elmélyült kutatási irányai mellett (alakzatok, illetőleg Márai, Mikszáth, Kaffka stílusa) foglalkozott többek között a multimedialitással, a szállóigék művelődéstörténeti vonatkozásaival és a reprodukív beszéd sajátosságaival.

Önálló köteteiről szólva: A Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai keretében feldolgozta a tudományos szervezet működésének első fél évszázadát. Mikszáthról két könyve jelent meg. Közel állt szívéhez Márai Sándor is: kispróza műveinek szövegszerkezeti és stíluselmzése a Pandora Könyvek sorozatában látott napvilágot. 1987-től szerkesztette az egri főiskola nyelvészeti tudományos közleményeit. Az anyanyelvoktatási napok előadásai A Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai című sorozatban jelentek meg. Ezek közül négy kötet társszerkesztője és egy ötödik szerkesztője volt. Ugyancsak társszerkesztője az egri tanszék által 1987 óta évenként megrendezett, országos Nagy J. Béla helyesírási versenyhez kapcsolódó kiadványsorozat hét kötetének. Igen nagy aktivitással és lelkesedéssel végezte

társszerkesztői munkáját a Szathmári István irányításával készült Alakzatlexikon szerzői közösségében. Tanszéki kollégaként tapasztalhattuk, hogy nagy körültekintéssel, elmélyült szakmai viták közepette érlelődtek, csiszolódtak ezek a jól kidolgozott mestermunkák. Feltétlenül ki kell emelni, hogy az országos szakmai elismertséggel bíró stíluskutató csoportnak 1980-tól 2007-ig volt aktív tagja, és itt nemcsak munkatársi, hanem őszinte emberi kapcsolatokra is szert tett.

Tudományos közéleti tevékenysége ugyancsak szerteágazó: tagja volt az MTA Nyelvtudományi Munkabizottságának, a Magyar Nyelvtudományi Társaság választmányának, vezetője a Miskolci Akadémiai Bizottság Nyelvtudományi Szakbizottságának. Opponens, illetőleg bizottsági tag korábban kandidátusi, utóbb PhD-védésen. Az Anyanyelvápolók Szövetsége elnökségének tagjaként kivette a részét a nyelvmuvelés időszeri feladataiból. Tanszékvezetése alatt minden évben megszervezte a magyar nyelv hetének főiskolai rendezvényét, de arra is gondot fordított, hogy a tanszék oktatói előadásokat tarthassanak a város és a megye – illetőleg más megyék – iskoláiban. Segített abban, hogy a helyi napilapban anyanyelvi rovat működjék. Fontosnak tartotta a pedagógus-továbbképzést: több ilyen program kidolgozása fűződik a nevéhez. Itt is a minőség, az igényesség vezérelte. Azon fáradozott, hogy a pályán lévő pedagógusok folyamatosan megújítsák szakmai és módszertani kultúrájukat. A kilencvenes években a Miskolci Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszékén is oktatott.

Több intézményi, illetőleg országos elismerésben részesült: többek között a Péchy Blanka-díj, az Apáczai Csere János-díj és a Lőrincze Lajos-díj kitüntette. Az egri főiskolán megkapta az Eszterházy Károly-emlékplakettet, valamint a legmagasabb intézményi elismerést, a Pro Academia Pedagogia Agriensit.

A Magyar Rádió Egy csepp emberség című sorozatának vele készített, 2005-ös műsorában számba vette a legfontosabb emberi értékeket, így a saját teljesítményünkkel szembeni igényességet, a tartalmas emberi kapcsolatokat, a divatos jelszavakkal szembeni ellenállás képességét, az emberi tartást, valamint az újra való fogékonyságot. Kollégák és hallgatók generációi tanúsíthatják, hogy V. Raisz Rózsa több mint fél évszázadot átölelő tanári és szakmai munkásságában mindezek a fontos értékek mértékül szolgáltak számára is.

Zimányi Árpád

ny. főiskolai tanár

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

E-mail: zimanyi.arpad@t-online.hu